

Скрипникова Л. В. Педагогический подход к управлению качеством подготовки будущих учителей музыки в высших учебных заведениях

В статье раскрыто понятие «управление качеством» в образовательной деятельности, представлены основные задачи музыкально-педагогического образования, нацеленные на усовершенствование учебного процесса студентов-музыкантов, которые определены как педагогический подход к управлению качеством образования будущих учителей музыки. Автор выявляет значение новых технологий в системе современного образования, подчеркивает важность перехода на кредитно-модульную систему обучения и личностно ориентированного обучения.

Ключевые слова: управление качеством, музыкально-педагогическое образование, педагогический подход, учитель музыки.

Skripnikova L. V. Pedagogical approach to education quality management of future teachers of music in higher educational establishments.

In the article a concept «quality management» is exposed in educational activity, the basic tasks of musical pedagogical education, aimed at the improvement of educational process of students-musicians which are certain as a pedagogical approach to a quality of education of future music masters management, are presented. The author reveals the importance of new technologies in modern education, stresses the importance of the shift in the credit-modular system of learning and learner centered education.

Key words: quality management, musical pedagogical education, pedagogical approach, teacher of music.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2012 р.

Прийнято до друку 27.04.2012 р.

УДК:378.016:784

О. Є. Старовойтова

**УМОВИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ТВОРЧОЇ РОБОТИ
ЗІ СТУДЕНТАМИ-ВОКАЛІСТАМИ
З ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ГОЛОСУ**

Радикальні перетворення в Україні, докорінні реформи в галузі освіти, практика життя, диктують нові вимоги до системи знань з професійної підготовки кваліфікованих кадрів. У зв'язку з цим подальшого розвитку потребує становлення процесу підготовки спеціалістів-вокалістів, які досконало володіють своєю професією та

мають високий рівень загальної й професійної культури. Сучасність висуває до співаків підвищені вимоги щодо обізнаності у вокальній професії.

Для студентів-першокурсників знання умов, яких необхідно дотримуватися під час роботи з професійної постановки голосу, вкрай необхідні. Вони тільки починають свій дуже нелегкий шлях до професійного співу, тому повинні одержати знання, які допоможуть їм в їх творчому становленні, що веде до досконалості та вокальної майстерності.

Проблемам гігієни та охорони голосу присвячені роботи таких відомих дослідників як А. Г. Менабені, В. С. Кантаровіч, А. М. Єгорова, В. П. Морозова, С. П. Юдіна та інших. У їхніх роботах досить широко і детально розглянуті та доступно викладені відомості про анатомію, механізм голосоутворення та гігієни голосу. Однак, професійне благополуччя голосу залежить не тільки від гарного стану органів голосового апарату, але й від так званої культури професійного використання голосового апарату, яка включає в себе контроль за станом серцево-судинної, нервової, м'язової, дихальної систем, органів черевної порожнини, гарного слуху і зору, добре розвиненої пам'яті, розвитку необхідних вольових якостей характеру студента, вдумливого і усвідомленого ставлення до занять.

Відсутність професійної культури, що включає елементарні знання про гігієну голосу, а так само способів, що допомагають впоратися з професійними труднощами, стало основоположним у визначенні мети нашої статті - дати студентам вокальних спеціалізацій елементарні та доступні відомості про необхідні умови і вимоги до життя і професійної поведінки людини, що займається вокалом.

Студенту-вокалісту необхідно знати і дотримуватися не тільки певних гігієнічних правил у процесі розвитку свого голосу, а й неухильно дотримуватися, необхідних вимог для творчої роботи з професійного становлення голосу.

У своїй роботі, ми виділимо і розглянемо основні умови, що допомагають вокалістові впоратися з професійними труднощами, які заважають будь-якій професійно-творчій діяльності.

Самою основною і найбільш важливою, на наш погляд, умовою, що допомагає починаючому вокалісту, є психологічний мікроклімат під час заняття, який виникає між студентом і викладачем. Дуже важливо, щоб на заняттях між ними встановилась спокійна атмосфера доброзичливості. Людина, що навчається, повинна повністю довіряти своєму наставнику, відчувати себе в класі комфортно, не боятися робити помилки. У спілкуванні необхідна довіра. Не повинно бути ніяких насильницьких штучних прийомів у навчанні та роботі. На заняттях у класі вокалу необхідний індивідуальний підхід до студента з урахуванням особистості, а так само його фізіологічних особливостей. Абсолютно не припустима агресія і ворожість, щоб

виключити нервово-психічні травми і зриви. Не випадково при нервових розладах першою страждає голосова функція.

Такт і культура в спілкуванні - головна умова здоров'я і професійного становлення вокаліста.

Наступною неодмінною умовою необхідно назвати обізнаність педагогів в галузі фізіології і гігієни. Необхідно, щоб люди, які викладають вокал, знали властивості будь-якого голосу, його фізіологічні можливості і дотримувалися правил гігієни та охорони голосу. Вокалісту необхідно знати, що шкідливо не тільки співати у хворому стані, але навіть бути присутнім на заняттях інших студентів; треба уникати перевтоми голосу; неможна допускати безконтрольний, багаторазовий спів важких творів та високих нот; неможна форсувати звук; фізичні і моральні перенапруги повинні бути виключені взагалі; при будь-якій вокальній роботі необхідне розспівування; неймовірно шкідлива, для початківця вокаліста, робота в хорі, поки немає правильно сформованих вокальних навичок.

Дуже важливо навчити студентів прислухатися до свого організму, дізнатися про його можливості, відрізнити неполадки в голосовому апараті внаслідок застуди, а так само від неправильного голосоутворення. Це і прискорить навчання, та збереже від зриву.

Говорячи про спів у хворому стані та присутності в цей момент на заняттях в інших, необхідно відзначити, що це шкодить голосу вокаліста однаково. Дані досліджень хронаксії, проведених при активному і уявному співі, виявилися абсолютно ідентичними. Це підтверджує той факт, що в робочому стані голосовий апарат знаходиться навіть в той момент, коли вокаліст тільки подумки проспівує вокальну партію.

Перевтома голосу може виникати не тільки внаслідок разового перенапруження від тривалого співу без перерви, постійних фізичних навантажень, недосипання, частих стресів тощо. Воно може накопичуватися і нашаровуватися до зриву.

При надмірному навантаженні слабкішають гортанні м'язи, голос не піддається контролю, втрачає польотність, стає важким. Щоб уникнути ускладнень в цей момент, голосовому апарату необхідний відпочинок - це найкращі ліки від голосової перевтоми. На заняттях у класі вокалу слід уникати тривалого співу без перерви (не більше 45-60 хв. для професіоналів).

До надмірних голосових навантажень відноситься і спів форсованим звуком. У даному випадку необхідно порадити молодим виконавцям, що захоплюються невинувато гучним співом, прислухатися до слів видатного французького співака і педагога Франсуа Дельсарта, який не втомлювався повторювати своїм вихованцям, що завжди вистачить голосу у того, кого слухають. Зовсім не припустимий безконтрольний, багаторазовий спів важких творів і високих нот, бо це не приносить користі, а тільки стомлює голос. Відомий педагог і лікар-гігієніст О. М. Єгоров у своїх працях зазначає, що спів у невластивій

голосу теситурі негативно відбивається на правильній роботі голосоутворювальних систем організму, прищеплюючи шкідливі і непотрібні рефлекси, гальмуючи ті, яким учить педагог. Щоб уникнути цього, необхідно уважно і ретельно підходити до питання підбору виконавського репертуару, не допускати спів у незручній теситурі.

Звичайно ж, будь-яка вокальна робота повинна починатися з розспівування - своєрідної розминки для голосу. Всі вокалісти розуміють, що розспівування не тільки розігріває м'язову систему голосового апарату, але є і психологічним налаштуванням всього організму. Розспівування збирає творчу увагу; закріплює умовні рефлекси, що виробляються на заняттях; координує роботу м'язів голосового апарату, налагоджуючи складний процес голосоутворення; будить емоційну сферу і творчу фантазію. А оволодіння цими складними процесами допоможе вокалісту впоратися з багатьма психологічними труднощами у професійній діяльності. Необхідно зазначити, що для співака, який професійно навчається сольному співу, надзвичайно шкідливий спів у хорі, поки у нього не вироблені правильні вокальні навички. Так як при роботі в хорі відсутній контроль звучання власного голосу, і вимоги до учасників хору в тембровому вирівнюванні звучання суперечать вимогам до соліста-вокаліста - демонстрації під час співу свого тембрально забарвленого звуку.

Безсумнівно, необхідно відзначити режим занять в навчальних закладах як одну з найважливіших умов, необхідних для успішної вокальної роботи. Він повинен регулювати фізичне і психічне навантаження студентів, враховуючи обсяг голосового навантаження, зменшувати навантаження студентів у ті дні, коли проходять концерти, заліки, іспити тощо.

Системність у заняттях і репетиціях - дуже важливий момент, від якого залежить вироблення навичок і умінь студента. Завдяки системі та тренінгу в студента-вокаліста виробляється фізична витривалість, зростає професійна досконалість. Необхідно завжди пам'ятати, що кожен день в системі занять - це поступове накопичення знань, закріплення умінь і навичок, які складуть міцний фундамент вашого наступного творчого життя. Професійна впевненість в собі і в своїх силах виникне тільки в результаті гарної професійної підготовки, грамотного ставлення до творчих процесів, в тому числі голосоутворення і вироблення технічної досконалості. Протягом всього навчання, дуже важливою є наступна умова формування необхідних якостей характеру. Цілеспрямованість, воля, самодисципліна, психічна стабільність, увага, впевненість у своїх силах, сміливість, витримка - ось ті якості, які повинен виховати в собі кожен вокаліст.

Ще одна важлива вимога - постійна підтримка голосового апарату в робочій формі. Треба завжди пам'ятати, що навіть найдосвідченіші співаки періодично відновлюють, контролюють свої умовні рефлекси, співочі навички, на яких ґрунтується

голосоутворення. Сам виконавець зникає до звучання свого голосу і непомічає недоробок і втрат. В цьому випадку необхідна людина, яка б здійснила належний контроль, консультацію. Зазвичай такі консультації проходять у педагога, з яким вокаліст займався раніше. Це забезпечує швидке відновлення співочих навичок. Шукати весь час нових педагогів безглуздо. Міняти педагога допустимо тільки на початку навчання, поки ви шукаєте свій шлях і вокальні відчуття. Надалі, цього робити не варто, навіть, якщо у цих педагогів хороші школи, але вимоги, методи, термінологія завжди відрізняються, а це може породити у вас в голові хаос і розгубленість.

Безумовно, не можна не згадати таку умову як вміння організувати свої сили і час на день концертного виступу вокаліста. Всім відомо, що на публічні виступи вокалісту необхідна більша витрата фізичних і моральних сил, ніж в повсякденні. Кожен студент повинен знати можливості свого організму і вміло організувати режим дня, в який відбудеться виступ. Це має бути здійснено для того, щоб зберегти свої сили для творчості. Необхідно добре відпочити перед концертом, уникати важкої фізичної роботи. Категорично забороняється вживання будь-яких тонізуючих і заспокійливих лікарських засобів.

Таким чином, професійна впевненість у собі й у своїх силах може виникнути тільки в результаті вдалої підготовки, чіткого, грамотного уявлення щодо знань і умінь в галузі вокальної техніки, а також про фізіологічні процеси, що відбуваються в організмі людини під час співу та знання, що стосуються охорони голосу. Професійна майстерність приходить в результаті тривалої і копіткої роботи, а для цього необхідно набратися терпіння. Становлення голосу пройде набагато успішніше в тому випадку, якщо неухильно виконувати всі зазначені нами умови.

Список використаної літератури

1. Менабени А. Г. Методика обучения сольному пению /А.Г.Менабени. –М.: Просвещение, 1987. – 94 с. **2. Панофка Г.** Искусство пения: Теория и практика для всех голосов / Г. Панофка. – Соч. 81 /Пер с ит. Р.Н.Арской. Под общ. ред. Е.Н.Артемьевой. – М. : Музыка, 1968. – 214 с. **3. Юссон Р.** Певческий голос. Исследование основных физиологических и акустических явлений певческого голоса. Пер с фр. / Р. Юссон. – М. : Музыка, 1974. – 262 с. **4. Морозов В. П.** Об экспериментально-теоретических исследованиях голоса певца и их значении для вокальной педагогики // Вопросы вокальной педагогики. – Вып.6 / общ. ред. Дмитриева Л. Б. – М. : Музыка, 1982. – С. 141 – 180.

Старовойтова О. Є. Умови, необхідні для творчої роботи зі студентами-вокалістами з професійного становлення голосу

Стаття присвячена розгляду умов та вимог, необхідних студентам вокальних спеціалізацій для творчої роботи з професійної постановки

голосу. Автор вказує на те, що професійна впевненість у собі й у своїх силах може виникнути тільки в результаті вдалої підготовки, чітких знань і умінь в галузі вокальної техніки, уявлень про фізіологічні процеси, що відбуваються в організмі людини під час співу, а також знань, що стосуються охорони голосу.

Ключові слова: психологічний клімат, голосовий апарат, професійне становлення голосу, режим занять, фізіологія.

Старовойтова Е. Е. Необходимые условия для творческой работы студентами-вокалистами по профессиональной постановке голоса

Статья посвящена рассмотрению условий и требований, необходимых студентам вокальных специализаций для творческой работы по профессиональной постановке голоса. Автор указывает на то, что профессиональная уверенность в себе и своих силах у студентов возникает только в результате удачной подготовки, четких знаний и умений в области вокальной техники, точных представлений о физиологических процессах, происходящих в организме человека во время пения, а также знаний, касающихся охраны голоса.

Ключевые слова: психологический климат, голосовой апарат, профессиональное становление голоса, режим занятий.

Starovoytova E. E. The necessary conditions for creative rabotyso students for professional singers, voice production

The article consider of conditions and demands, which necessity the students of vocal specialty's for creative work on the professional voice training. The author is showing on that a professional self-confidence and forces for students appears only as a result of successful preparation, clear knowledges and abilities in area of vocal technique, exact presentations about physiological processes, which take place in the man organism during singing, and also knowledges, which belong to the guard of voice.

Key worlds: psychological climate, voice apparatus, the professional voice training, regime of lessons.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2012 р.

Прийнято до друку 27.04.2012 р.